

Mimopražský rozcestník aneb Kde to žije...

Dvojitá rozhovorová porce: Pavel Trtílek: „*Budu vaší reklamou a dostanete se do nebe, je-li jaké.*“ a Jan Krupa: „*Jsem chudý a potřebuji mecenáše.*“

Jsem v rozpacích. Nemohu přijít na to, jak v několika málo větách na úvod představit Pavla Trtílka a Jana Krupu, autory hry *Můj krásný svět*, která měla před nedávnem premiéru v divadle Husa na Provázku v režii Vladimíra Morávka. Vzletné věty plné plachého obdivu by byly nemístně trapné, žádná vše vystihující anekdota mě nenapadá a ocitovat kus jejich autorského textu mi přijde nudné. Nudné, když jde o tyhle dva. Mají výjimečný smysl pro absurditu i černý humor, nebojí se nejít se středním proudem a umí se chytit půllitru s gusem, které mi imponuje. Tak a mám to za sebou, teďka necht' se slova chopí oni dva.

Jak je současným českým dramatikům pár dní po premiéře jejich hry v divadle Husa na Provázku?

PT: Mně pořád stejně. Hledám totiž neustále mecenáše. A neustále neúspěšně. Chtěl jsem se tě zeptat – už jsi něčí mecenáška, Janko?

JS: Sama hledám, kdo by přispěl na tvůrčí proces mladé režisérky, je mi líto.

JK: Můj krásný svět je první divadelní hra, na které jsem se podílel jako autor, jinak se věnuji hlavně překladům z francouzštiny. Uvedení této hry je pro mě úplně nová zkušenost.

Jaké pro vás bylo – žijící i po všech stránkách mohoucí autory – setkání s Vladimírem Morávkem – režisérem, který je v divadelním světě známý jako úřadující car škrťů a dezinterpretace?

PT: Vladimír Morávek zkrátil text hry zhruba o třetinu, to je pravda. Jak známo, každý autor si bere škrty osobněji než kdokoli jiný. Ale proč nekrátit, má-li to být v důsledku pro inscenaci prospěšné. Navíc mám rád inscenace bez pauzy. – Té dezinterpretaci v tvé otázce ale moc nerozumím. Já jsem nikdy neměl pocit, že by byl Morávek dezinterpretátorem. To je silné nařčení. Až se mi jeví i trochu zlomyslné. Úpravy textu, které udělal v případě Mého krásného světa, včetně přidání několika replik z Čechovových Tří sester, posunuly onou čechovovskou linií náš text tam, kde ho chtěl mít. A já jsem za to rád. Ale ani v jiných režiiích Vladimíra Morávka jsem neměl pocit dezinterpretace. Každá interpretace by tím pádem musela být označena jako dezinterpretace. To ty jako režisérka určitě víš. Morávek, aniž by se odklonil od své režijní poetiky, zůstal věrný našemu textu – a to je pro nás důležité. A nutno

ještě dodat, že s námi veškeré textové úpravy předem konzultoval, což se vždycky nestává. Sám jsem měl v tomto ohledu před asi šesti sedmi lety na Provázku opačnou zkušenost.

Označení dezinterpretátor jsem nemínila negativně, spíše jsem tím chtěla poukázat na ten fakt, že inscenace Vladimíra Morávka obecně nebývají klasické v tom slova smyslu, že by byly konvenční. Jakou špatnou zkušenost máš, Pavle, s divadle Husa na Provázku?

PT: Šlo o moji první hru Bludice, hru o třech prostitutkách, ale nechci se k jejímu tehdejšímu uvedení tady na Provázku vracet, je to dávná záležitost a díky ní jsem pochopil, proč jsou někteří autoři, jako třeba Milan Kundera, tak nedůvěřiví k uvádění svých her. Ale ještě k té Morávkově režii, jestli se můžu vrátit k tvé předchozí otázce: Vždycky jsem měl rád zběsilost. A ta se Morávkovi v této inscenaci skvostně vydařila.

Půvab celé divadelní hry Můj krásný svět jste postavili na fenoménu takzvané „duchny“. Byli byste tak laskaví a tento váš vlastnoručně stvořený fenomén vlastními slovy pro neznalé vysvětlili.

PT: To není náš „vlastnoručně stvořený fenomén“. Já ten termín, tedy pojem „duchna“ znám vlastně od brněnských dělníků. V brněnské hantýrce se tak označují důchodci. Zní to trochu zlovlně – duchna. Ti dělníci tak označovali agresivní důchodkyně, které se třeba na ulici nebo ve veřejném dopravním prostředku chovají tak, že má člověk občas strach o život. Hole v jejich rukou se stávají nebezpečnými zbraněmi. Stejně tak tašky na kolečkách. Je třeba úhybných manévřů, často úprků. Sám to znám, zažil jsem to mnohokrát. Já to slovo používám spíš o někom, kdo je zoufale staromódní. K smíchu i k pláči. Ale na to je vlastně odborníkem historik Pavel Harvánek, v uměleckých kruzích přezdíváný Maruška za své hospodské one-man-show postarší dámy Marušky...

JK (*stylizuje se do role důchodkyně – mává rukou na kohosi fiktivního*): Maruško... Maruško...

PT (*stylizuje se do role důchodkyně, uklidňuje JK*): Josefko, Maruška je v cukrárně, právě mi telefonovala, že zabloudila, ale přijde ihned, jakmile nalezne správnou cestu sem...

JK: Ano. Maruška. Ano, tak to jsem klidná...

Jak probíhala a probíhá vaše autorská spolupráce?

JK: Náměty her, které jsme spolu napsali, napadly pokaždé Pavla. Když jsme se o nich začali bavit, byl jsem nadšený a chtěl jsem se na tom podílet. Pak jsme začali rozebírat jednotlivé scény a nakonec psát samotný text. To bylo asi nejtěžší, aspoň pro mě.

PT: Když jsme psali *Můj krásný svět*, tak jsme vyrazili na Slovensko. Psali jsme v lesích u nějakého jezera. Bylo to jezero?

JK: Nádrž nějaká.

PT: Nádrž. U nádrže, kde bylo množství stánků s pivem, které jsme pili a bylo nám z něho zle, protože to byl Topvar. A kdo pil Topvar, ví, že se poté podruhé narodil.

JK: Teď na nás naběhnou nějací slovenští nacionalisti z Topoľčan...

PT: No jo, ale nadávat uměli. Ty kokot duhový – a podobně. Tímto chceme ukázat, jak a proč se v divadelních hrách škrtá. Všechno to, co jsme teď říkali, by se škrtlo. Škoda? Jen trochu. – Naše autorská spolupráce probíhá na osobní rovině, to si myslím já.

JK: Díky, já to nedokážu líp vyjádřit. Nejde asi přesně popsat, jak to probíhá.

Mezi lidem přetrvává romantická představa o divadle a divadelnících, což se ukazuje i dnes během pražské grantové kauzy. Jak dneska opravdu žije a přežije autor písíci pro divadlo? Co obnáší být dramatikem v Čechách v roce 2008?

PT: Živořit. Třít bídu s nouzí. A neustále chtít hledat mecenáše, ale neodvažovat se oslovit majetné, zbohatlíky už teprve ne, ve strachu, že by nepochopili, o co vám jde. Prvorepubliková čest být něčím mecenášem je v dnešním Česku nepředstavitelná. Dneska by se za to podnikatelé spíš styděli, že podporují nějakého umělce. Možná by to před okolím tajili, ač jde o výsostně bohubilou záležitost. Nechci zobecňovat, ale jsem přesvědčen o to, že to platí o majetných v drtivé míře.

JK: Opravdu to byla jenom prvorepubliková záležitost?

PT: No ano, kdo z živnostníků tenkrát nebyl něčím mecenášem, byl nemorálním člověkem. Když vidím, koho dnes takzvaně sponzorují společnosti jako Česká spořitelna, T-mobile a podobně, chápu, že naše civilizace se dostala tam, kam se dostala civilizace římské říše krátce před svým pádem. Sponzorování třeba fotbalu nebo hokeje při různých mistrovstvích není vlastně sponzoringem, ale naprosto nemorálním obchodním tahem parazitujícím na klientech těchto společností. Proto jsem od České spořitelny i od mobilního operátora T-mobile odešel. Vadí mi, jak se profilují. A divadla malých forem, která požádala Českou spořitelnu o sponzoring, byla odmítnuta s tím, že to pro ně není lukrativní. Nevydělají. Zrůdnost. Odejděte od těchto mamutích společností, dokud je čas! (*zamyslí se*) Já jsem se trochu vzdálil od otázky, že? Kdybych se nemusel živit jako noční vrátný a učit na Divadelní fakultě JAMU, abych měl co jíst a pít, mohl bych psát texty, které nosím v hlavě, ale nikdy je nenapíšu, protože musím trčet na recepci a připravovat se na přednášky a semináře. Kdyby nás dramatiků bylo v této zemi víc, mohli bychom stávkovat. Jako ve Francii. Tam nepohrdají

současnou kulturou. V Česku ano. V Česku se původní kulturou pohrdá. Tedy tou nekomerční, na které se nevydělává ve velkém jako muzikálové svatostánky. Ve Francii jsou například státem mecenováni mladí dramatici, kterých jsou tam podle mých informací asi čtyři tisíce, a to jen proto, aby náhodou nebyl přehlédnut některý autor, který by mohl v budoucnu dosáhnout třeba moliérovských kvalit. Aby o něj Francie nepřišla. V Česku vám urvou i tu kůrku chleba od huby, máte-li ji. Zrůdná zem tady tato. Opravdu. Z tohoto hlediska nesnáším tuto zem, nesnáším její politiku, nesnáším její zobecňování všeho jen pro osobní prospěch, nesnáším jejího strýčka Klause, který by měl být kvůli tomu, co tady po revoluci udělal, souzen za vlastizradu. Je k smíchu, je k pláči... Víš, že brněnský magistrát před třemi lety zakázal uvádět moji hru Zabiju tě sekerou?

Proč?

PT: Jakýsi člověk – podepsán jménem Bohumil Stejskal (magistrát zjevně nepochopil souvztažnost k filmu Dědictví, pokud to taky tedy bylo míněno) – si písemně ztěžoval na nevhodnost názvu hry vzhledem k „souvislosti s kultivací české společnosti“. Ale dlouho už mluvím, dlouho...

JK: Můžu se ještě vrátit k té otázce? Co znamená „romantická představa lidí o divadle a divadelnicích“? Je to představa, že se divadelníci mají dobře nebo že žijí ve svém vlastním světě, ve kterém vlastně nic moc nepotřebují?

JS: Obojí, co si zmínil. Mě osobně často rozesměje, že většinová společnost je schopná dešifrovat jedinou profesi u divadla – herce, a pak jsou všichni velmi překvapení, že existují i jiné. Často potkávám lidi, kteří mé rozhodnutí dělat divadlo považují za takový mladický vrtoch, než začnu dělat něco pořádného a na úrovni. Romantická představa neznalých poměrů je, že u divadla jde o pěkné, za pár hodin vlastně lehce vydělané, peníze. A pak jsou tu ty představy nekončících divokých večírků, vlných hereček, vilek za městem, dovolených u Jadranu...atd.

Jak byste se navzájem představili svým možným mecenášům?

JK: Jsem chudý a potřebuji mecenáše.

PT: Dostanete se do nebe.

Existuje rekvizita, kterou byste jednoho krásného dne chtěli vidět na jevišti a ještě se tak nestalo?

(oba dlouze přemýšlejí a krčí rameny)

PT: Asi pivo, ne?

JK: Hodně piva. Tolik, že ho herci nevy pijí a budou ho muset dopíjet diváci.

PT: Ano, my chodíme na každou reprízu svých her, je-li to možné. Dnes například jedeme na pražskou premiéru Mého krásného světa.

Toužíte po angažmá v Národním divadle?

PT: Oni mě tam chtějí? A co bych tam dělal? Být v angažmá... Já hrát neumím, zpívat sice ano, ale falešně.

JK: Ne. – Fakt ne. Počkat. V Brně v Mahence nebo v Praze?

PT: V Praze.

JK: Kde?

PT: V Praze.

JK: Mají tam bar?

PT: No. Jo. Pro herce.

JK: Hm... Tak nevím.

Mají i divadelní autoři své oblíbené divadelní autory? Když ano, tak pak jaké a proč?

PT: Ano. Jana Krupu.

JK: Budeš pít ještě tu slivovici?

PT: Co?

JK: Jestli budeš pít tu slivovici? A když ne, můžu ji srknout?

PT: Jo.

JK: Díky.

PT: No... A to je všechno?

JK: Co jako?

PT: Ta tvá odpověď. Jaké máš oblíbené dramatiky.

JK: *(směje se)* Jana Krupu. *(směje se)*

PT: Máš říct Pavel Trtílek.

JK: Co?

PT: Že máš říct Pavel Trtílek.

JK: Pavel Trtílek.

Vaše poslední drama Modelky se z prostředí tak trochu zapšklých a někdy i protivných postarších dámiček ze hry Můj krásný svět přeneslo do světa módy a modelek, to je trochu velký skok. Na základě čeho jste se k němu rozhodli?

JK: Myslím, že společným tématem obou her je slepá oddanost určitému cíli, naprosté přizpůsobení života něčemu, co vlastně ohrožuje samotný život. Například rozhodnutí, které vede mladé ženy k tomu, aby se staly modelkami, je pro ně jistě fascinující, nicméně je potřeba upozorňovat na nebezpečí, která toto rozhodnutí obsahuje.

PT: Nebo pozvat si na návštěvu své kamarádky a netušit, že tím může jít třeba i o vlastní život. Je to jen skok v čase, milá Janko. Taky možná jednou budeš pořádat večírek pro své kamarádky v domnění, že to nikdo nebude vnímat jako setkání starých, nemožných žen, které se svým zoufalstvím vzájemně znemožňují. Před sebou. Před diváky. Před smrtí.

9. 6. 2008 v Brně

PS: Jste-li lačni po dalších informacích, nějaké další naleznete je na:

<http://paveltrtilek.czweb.org/>, nestačí-li vám to, navštivte bar na adrese Mozartova 1, Brno.

Možná budete mít štěstí a dostane se vám té pocty objednat pánům jedno to pivíčko osobně.